Begroting 2024 – 2027 Eerste termijn

Vorig jaar hebben we bij de begrotingsbehandeling opgeroepen meer flexibiliteit in te bouwen. Niet als doel, maar vooral als middel om in te kunnen spelen op alle uitdagingen die elkaar in rap tempo opvolgen. Uitdagingen zoals de krapte op de arbeidsmarkt, gestegen loon- en energiekosten, huisvesting van statushouders en Oekraïners, maar ook landelijke en provinciale (politieke) koerswijzigingen.

We zijn nu een jaar verder. De effecten van de eerder genoemde uitdagingen hebben grote gevolgen voor onze financiële situatie. Reserves oneindig blijven aanspreken gaat niet. Op een gegeven moment is het geld op. Onze begroting is grotendeels afhankelijk van de bijdragen vanuit het Rijk en wordt aangevuld met inkomsten uit onder andere pacht, leges en lokale belastingen, zoals toeristenbelasting en OZB. We weten nu nog niet hoe de bijdrage vanuit het Rijk vanaf 2026 eruit gaat zien. Dat maakt het lastig om ver vooruit te kijken. Dat we structureel met minder geld toe moeten komen is een waarschijnlijk scenario. Hoe heet de soep in 2026 en later gegeten wordt weten we nu niet. Dit is erg afhankelijk van de landelijke koers die na de verkiezingen in november gekozen wordt. Alle gemeentes maken zich daar zorgen over.

Roerstreek Lokaal! is erg blij met herstart van de raadswerkgroep Roerdalen in Balans om meer grip te krijgen op onze financiële situatie. We moeten sámen keuzes maken. En alle keuzes moeten bespreekbaar zijn. Eerst inzicht krijgen en op basis daarvan de koers bepalen en kiezen wat wél en wat (voorlopig) niet kan.

Focus aanbrengen
Als we deze begroting 2024-2027 lezen ontstaat een gevoel van ‘we zijn wel met een heleboel (kleine) zaken bezig’. Is het niet verstandiger om ook hier keuzes te maken? Kunnen we met minder activiteiten op een bepaald domein niet ook vooruit? Focus dus. En dat is niet eens zo’n vies woord. Want we hebben de laatste jaren gemerkt dat er dagelijks keuzes gemaakt moeten worden. Door de focus goed met elkaar af te stemmen, zijn een aantal geprioriteerde doelen bereikt.

De realisatie van de flexwoningen heeft als voorbeeld veel ambtelijke capaciteit gekost, dat ten koste ging van andere taken zoals een reclamemast. Ook als er weer een vacature ontstaat en er niet meteen een vervanger gevonden is, blijft het zaak om met elkaar af te stemmen, keuzes te maken en te prioriteren. Het doet ons goed te lezen dat we er nog steeds in slagen nieuw personeel te werven, vooral op de manier hoe we ons presenteren en wie we zijn. Maar door de relatief kleine organisatie blijven we kwetsbaar.

Bij de portefeuille recreatie, toerisme en cultuur vragen we ons af of hier niet een te grote ambitie voor komend jaar staat genoemd. Maar liefst 10 operationele doelen bij actie 1 ‘Versterken’. Tien relatief kleine doelen die stuk voor stuk toch stiekem bij elkaar veel tijd kosten. Wat Roerstreek Lokaal betreft kijken we eerst hoe we zaken slim met elkaar kunnen verbinden, brengen focus aan en beschrijven welke doelen we wanneer willen bereiken. Daarmee zeggen we dat we geen gebruik willen maken van de kaasschaafmethode.

Zoals gezegd, de verkiezingen voor de Tweede Kamer staan voor de deur. We maken nu gebruik van SPUK regelingen. Wat gaat de nieuwe politieke werkelijkheid betekenen voor die regelingen? Wellicht te vroeg om daarop vooruit te lopen in deze begroting, maar wel iets waar de raadswerkgroep Roerdalen in Balans rekening mee moet houden.

De OZB in Roerdalen behoort tot de laagste in Limburg. Hoe graag we ook in die regionen willen blijven, moeten we ons wel de vraag stellen hoe reëel dat nog is. We willen immers ook investeren in de samenleving. Alles kost nu eenmaal geld. Daarmee is de OZB een van die knoppen om aan te draaien, net als de toeristenbelasting en het handhaven van de hondenbelasting, zolang we hier geen dekking voor kunnen vinden.

Focus aanbrengen is voor Roerstreek Lokaal! afmaken waar we aan begonnen zijn. De accommodatiediscussie loopt al een aantal jaar en is nog steeds niet klaar. Voor de jeugd- en jongerenhuizen is er nog geen beslissing genomen. We vinden het verstandig dat er eerst mét die jeugd en jongeren gesproken wordt, voordat er keuzes gemaakt gaan worden over deze groep. Wat ons betreft wachten we hier niet te lang mee en werken we dat uit in een voorstel dat binnenkort naar de raad kan en verwerkt is in de volgende begroting.

Voor de dorpshuizen en sportaccommodaties hebben we in de voorbije jaren wel al die keuzes gemaakt. Links en rechts krijgen wij signalen dat er op gebied van duidelijkheid en samenwerking tussen gemeente en vrijwilligers nog ruimte voor verbetering is. Blijven luisteren naar elkaar en samen doen, zijn voor ons belangrijke uitgangspunten. Een evaluatie van het accommodatiebeleid zien wij graag in 2024 tegemoet.

Samen blijven doen
Uiteindelijk zullen we het samen met elkaar gewoon moeten doen. Inwoners, verenigingen, ondernemers en stichtingen in Roerdalen. Maar ook raad, college en ambtenaren. Samen werken voor een betere toekomst. Met respect voor elkaar kunnen we er samen voor zorgen dat de gemeente een fijne plek is en blijft voor iedereen. Gewoon doen! De ingeslagen weg van verantwoordelijkheid geven en nemen wordt vervolgd. Voorziet u als college nog risico's op dit vlak, aan de ene kant van draagkracht bij stichtingen en verenigingen en aan de andere kant financiële risico's?

De hogere energietarieven treffen direct en indirect ook alle verenigingen en ondernemers. Direct omdat ook zij te maken krijgen met een hogere rekening door de stijging in de energiekosten en indirect omdat inwoners van Roerdalen minder geld over hebben om te besteden. Willen we onze gemeente leefbaar houden, zullen we ook hier aandacht voor moeten hebben. De vraag is niet OF wij iets voor hen moeten doen, maar WAT wij voor hen gaan doen.

Aandacht voor elkaar
Het heeft bijna anderhalf jaar geduurd, en de eerste flexwoningen zijn geplaatst. Er is heel veel commotie geweest en er zijn veel zorgen geuit. Met die oplossing geven we aan dat we ook in Roerdalen plek maken voor statushouders en mensen uit Oekraïne. Hiermee laten we ons wel degelijk van onze sociale kant zien. Met de realisatie van die huisvesting komen er ook mogelijkheden voor spoedzoekers en starters met een kleine beurs. Verzet en weerstand uit de samenleving was te verwachten, maar de wijze waarop ging soms écht te ver en was buiten alle proporties. Laten we hopen dat met de komst van de bewoners, de mensen ook een gezicht krijgen. Het zijn gewoon Olga, Peter en Bashar. We kennen Olga van school, Peter van de sportvereniging of Bashar die een ommetje maakt met zijn hond. Gewone mensen, net als wij allemaal. Mensen die onderdeel zijn van onze gemeenschap.

De Omgevingswet
Op 1 januari treedt na jarenlang discussie en uitstel dan toch de Omgevingswet in werking. Een gigantische stelselwijziging, die een grote impact zal hebben op de organisatie.

We weten nu al dat de start niet perfect zal zijn en dat het digitale stelsel nog niet naar behoren werkt. Achter de schermen wordt gewerkt aan tijdelijke alternatieve maatregelen, maar de consequenties zijn nog niet duidelijk.
Als we weten dat de invoering niet perfect zal zijn, was het dan niet verstandig een reservering voor de extra kosten die gemoeid zijn met de invoering van de omgevingswet op te nemen in de begroting?

Trots
Via allerlei social media kanalen is er vaak veel kritiek vanuit de samenleving op de soms moeilijke keuzes die gemaakt worden door College en Gemeenteraad. Keuzes waarbij niet iedereen het over eens is en die niet naar ieders zin zijn Het voelt daardoor als kommer en kwel, terwijl we veel mooie initiatieven realiseren in Roerdalen. Dat mogen we best meer uitdragen en uiten via onze communicatiekanalen. Blijf uitleggen waar we mee bezig zijn en laat zien wat we doen. Bij de dienstverlening geldt hetzelfde. Bij elke dienst die geleverd wordt, bij zowel Roerdalen als de MER geldt; wees helder in wat kan en wat niet kan. Denk altijd goed na of de ander hetzelfde leest of hoort. Denk niet vanuit het huis, maar vanuit de ontvangende partij. Op welke manier krijgt dit de komende periode voldoende aandacht binnen onze gemeente?

Sociaal domein
Bij het sociaal domein blijft het meten van de effecten van de jeugdhulp lastig. Het gaat over investeren aan de voorkant, en weten dat het pas jaren later zijn effect heeft. We blijven investeren in de jeugdhulp, om er zo voor te zorgen dat kinderen mee kunnen blijven doen en niet uitvallen of in een (duur) zorgtraject komen. We weten dat het een kostbare portefeuille is en blijft. De betaalbaarheid blijft ons zorgen baren. Niet voor niets zetten we in aan de voorkant, zoals met het voortzetten van o.a. de pilots gedragsdeskundigen en praktijkondersteuners bij de huisarts.
Uit de verhalen van de betrokkenen blijkt dat we als gemeente onze inwoners zo goed mogelijk willen ondersteunen en daar regelmatig in slagen. Een aanpak waarbij vanuit één benadering wordt gewerkt om iemand te ondersteunen juichen wij toe. Samen doen en elkaar helpen is voor ons een basisprincipe, zodat iedereen in Roerdalen met zijn eigen draagkracht en draaglast zo zelfstandig mogelijk kan functioneren.

Op dit moment verandert er veel in de zorgwereld. Het motto is: “Thuis waar het thuis kan en alleen naar een zorginstelling als dat echt moet”. Dat betekent natuurlijk ook wat voor de zorgvraag door onze inwoners. We vragen het college in deze actief op zoek te gaan naar deze veranderingen. Wat betekent dat voor een gemeente en het sociaal domein? Hoe kunnen we de zorg (beter, eenvoudiger) organiseren binnen onze gemeente én in de regio? Wij denken dat er creatieve oplossingen te vinden zijn met de zorgwereld in combinatie met lokale/regionale samenwerkingen of via de bibliotheken als sociale ontmoetingsplaats.

Energie
De raadswerkgroep heeft dit jaar veel werk verzet en vele standpunten gewisseld op vlak van een aantal duurzaamheidsvraagstukken. In geval van windenergie is er in september duidelijkheid gekomen. Het college heeft op basis van de inzichten een besluit genomen. Hierbij heeft de raad ook voldoende gelegenheid gekregen haar standpunten te delen. We weten nu dat de haalbaarheid in de gemeente nihil is. In 2022 hebben we met een aantal andere fracties het college opgeroepen actie te ondernemen met andere gemeenten aan de slag te gaan binnen de RES. Er zijn alternatieven. Wij hebben ervoor gepleit dat voortvarend op te pakken en als Roerdalen te laten zien dat wij die kar willen meetrekken.

Beste wethouder, nu u weet wat u weet, welke acties heeft u hier in ondernomen? En hoe maken we als gemeente een keuze en zetten we door? Soms lijkt het wel of we koudwatervrees hebben en houden. Beste wethouder, wat is uw visie hierop?

Daarnaast zijn we nog steeds blij met de plannen van de gemeente omtrent de ontwikkelingen voor wat betreft zon op land. Ze vormen een groot deel van onze doelstelling vanuit de RES voor 2030. Dat geeft ons als raad meer tijd en ruimte om goed na te denken over onze volgende stappen in de verduurzaming van de energievoorziening van Roerdalen. Vormt stikstof (berekeningen/depositie) nog een mogelijke bedreiging of vertraging waar we rekening mee moeten houden?

Verkeer en wegen
Over verkeersveiligheid, bereikbaarheid en wegen heeft iedereen een mening. Een mening die vaak niet of te weinig wordt gestaafd met de feiten. Het Mobiliteitsplan Roerdalen is wederom uitgesteld. Onze vraag aan de wethouder is waarom? Er moeten stevige keuzes door de gemeenteraad en het college worden gemaakt. Moeten we overal investeren of kunnen we prioriteren? Als het aan Roerstreek Lokaal! ligt dan maken we keuzes. Keuzes op basis van feiten. Het Rijk heeft het programma strategisch plan verkeersveiligheid in het leven geroepen om tot 2030 knelpunten op te lossen die voor verkeersonveilige situaties leiden. Hier zijn subsidiemogelijkheden aan verbonden.

De actualiteit met betrekking tot de 30 km-wegen die tevens als ‘ontsluitingswegen’ dienen, willen we hier benoemen. Ja, verkeersveiligheid staat voorop. Maar er zijn meer gebruikers van deze wegen dan alleen de aanwonenden. Het zijn ook wegen met plaatselijk doorgaand verkeer dat ook weggebruiker is. Het zijn geen woonerven en de bewoners die hier zijn gaan wonen in de loop van de jaren, wisten dit van te voren. We willen hier nog eens kritisch naar kijken, weten wat de financiële consequenties zijn van reeds eerder gemaakte keuzes, maar ook of er alternatieven zijn, een weg op een andere verantwoorde manier in te richten en dienst te laten doen als ontsluitingsweg.

Veiligheid staat hoog in het vaandel bij de gemeente Roerdalen. Kijkende naar onze financiële situatie is het van belang om de juiste keuzes te maken bij het aanpassen van onze wegen. Kijkende naar de lange lijst van projecten voor 2024, 2025 en verder vragen wij ons af of die niet op de een of andere manier te verbinden zijn met het door de werkgroep voorgestelde mobiliteitsplan. Is het mogelijk aan de voorgenomen projecten delen van dit plan te koppelen zodat het voor inwoners op diverse plaatsen nog veiliger gemaakt kan worden?

Integrale veiligheid
Terugkijkend over de afgelopen jaren kunnen we blij zijn dat we zijn aangesloten bij de veiligheidsregio. Je weet nooit wanneer nieuwe crises om de hoek komen kijken. De Corona-aanpak hadden we als zelfstandige gemeente nooit voor elkaar kunnen boksen, en ook bij de Meinwegbrand stond de veiligheidsregio paraat. Anno 2023 rommelt het in de maatschappij op verschillende plekken. Mocht het nodig zijn dan is er een brede schouder om op te leunen.

Een van de pijlers van de eerste versie van Roerdalen in Balans was ook een kostenbesparing bij de verbonden partijen ingeboekt. Het bleek moeilijk te beïnvloeden door een kleinere gemeente als Roerdalen, maar toch… Neemt niet weg dit toch weer onder de loep te nemen. De financiële bijdrage aan de veiligheidsregio is immers groot.

De kas die klopt
Een sluitende begroting is voor Roerstreek Lokaal! essentieel voor een toekomstbestendig Roerdalen. De meerjarenbegroting laat grote tekorten zien.

Het is echter onduidelijk wat de toekomst gaat brengen mede doordat we nu niet weten wat het Rijk na 2026 financieel gaat bijdragen aan de gemeentes.

2024 is begrotingstechnisch gedekt, maar het blijven roerige en onzekere tijden. Wendbaarheid en snelheid zijn des te belangrijker. Met de werkgroep Roerdalen in Balans werken we samen aan een toekomstig gezonde gemeente. Diezelfde werkgroep heeft de vorige raadsperiode ook samen met het college en ambtelijke organisatie gewerkt aan een aantal hoofdlijnen. Op gebied van duurzaamheid hebben we stappen gezet en de taakstelling op bedrijfsvoering is gehaald. Daarnaast zullen we ook zeker aandacht blijven houden voor het investeren om te renderen. Ook in de komende periode zullen we de mogelijkheden in de gaten houden en waar mogelijk tot actie over gaan. Dit zal wellicht ook betekenen dat we lastige keuzes moeten maken. Maar zonder een beetje risico te nemen bereiken we ook niets voor de langere termijn. Het zal niet altijd zonder slag of stoot gaan, maar als we dit goed doen kunnen alle inwoners van Roerdalen hiervan meeprofiteren.

Afsluiting
Roerdalen is een fijne plek om te wonen, werken en verblijven. Daar mogen, nee daar moeten we trots op zijn, ondanks de roerige tijden en onzekerheden. Het is niet altijd makkelijk, maar we moeten wel blijven doorpakken. Gewoon doen, de tijd besteden in daden en niet in onnodig beleid of praattafels.

Wij zijn zeer benieuwd naar de reactie van het college op onze inbreng. En via deze weg dank aan eenieder die heeft bijgedragen aan deze heldere begroting.